

BÉTSI MAGYAR KURIR.

É S

SOKFÉLE, TOLDALÉKŰL.

Nr. Indult: Pénteken, September' 20-dikán, 1853.

24.

OROSZ ORSZÁG.

A' Tsászári Gazdasági társaság Sz. Pétervárában, 2000 Rubel jutalmat, és egy arany medáliát ígér a' legjobb című munkáért: A' gyermekeknek, első esztendeikben eláradott természet elleni halandóság okairól, 's ezen rossznak elhárítására szolgáló eszközökről: az eszközöknek azomban olyanoknak kell lenni, hogy azokat az együgyű parasztok is, vagy legalább a' birtokosok, tisztartók, és faluk előljárói használhassák. A' munkát lehet Orosz, Francia, vagy német nyelven írni. A' beküldés határnapja Mártz. 1-je 1854.

Tekintetbe vévén, hogy az idegen gyarmatok, néhány esztendőktől fogva, a' jóllétnek fokát annyira elérték, hogy a' rajtok fekvő adósságok leróvatthatnak, és többé a' Kormány áldozatjára nem lesz szükség, mint letelepedések első esztendeiben, — új bevándorlások a' külföldről, ezennel megtiltának, az új gyarmatozásoknak igazgatók pedig, jelen szükségükhöz alkalmaztatni rendeltetnek.

O d e s s a vidéke az idén nem igen örvendezteteti földmivelőit, mert a' havatlan tél, és a' száraz nyár minden reménységeiket elenyészté. Az elszáradt mezőket sárga fű, és kalász nélküli szalma fedi. A' drágaságot az ilyen mező szülte: a' szükség olyan nagy, hogy sok kereskedők zabot, és árpát Konstantinápolyból szándékoznak O d e s s ába szállítani.

LENGYEL ORSZÁG.

A' Varsói Vajdaság Oskolájának igazgatója Linde Sámuel, mind azon magános személyeket, kiknek Varsóban, fiú, vagy leányiskolájok vagyon, felszöllítja, hogy intézetjeiknek további megtartását 3 hét alatt szorgalmaztassák, egyúttal, hitelesen azt is bebizonyítsák, valljon az Oskolai törvény 7-dik címje alatt foglalt rendelkezések eleget tettek légyen e?

T Ö R Ö K O R S Z Á G.

(Velentzei Ujság Aug. 29.) Albanában, nevezetesen pedig Scutariában lázzadás ütött ki. Husseinnek pártosai, kik a' fényes Porta nagy lelküisége által, a' tömlözből kiszabadultak, ugyan csak a' fényes Porta ellen ismét felkeltek, hogy a' hivatalától elmozdított Basát ismét visszahelyeztessék. A' mostani Basa kéntelen vala, 800 emberrel a' fellegrvárba bezárkozni, hol jó darab ideig nagy szükségét szenvedett: mind e' mellett is a' Rebelisekre egy ízben kirohant, és sokakat közzülök, vagy elvesztett, vagy elfogatott. A' boltok bé vagynak zárva: A' jelen hírnek elindulásakor, úgymint Aug. 15 kén a' zenebona még le nem tsendesített.

G Ö R Ö G O R S Z Á G.

Nauplia Jul. 12-kén. A' rekkenő melegség, melly nálunk utolsó napokban 33° Reaumurra hágott, a' környékünkön mulató idegeneket megritkította. Bágyadtság, elaléltság, sőt néha hi-

deglelés is békopogtatott. Igen szembe-
tűnt, hogy a' katonák között, az Ó Ba-
jorok, nem, vagy legalább ritkán be-
tegedtek meg: ennek okát az Orvosok
annak tulajdonítják, hogy ők a' serhez
szokván, nem élnek borral, a' Fran-
tziák ellenben, és a' Rajnatájékiak na-
gyon is iszszak nem csak a' bort, de
más égető italokat is. A' tisztviselőség
tzélerányosnak tartotta annakokáért, az
embereket a' fris, és tiszta vízhez szok-
tatni, a' miután valóban a' halandóság
sokkal alább hagyott. — Hesz Péter
híres festő, nyári itt mulatása után vi-
dékünket ismét elhagyá: a' mint mond-
ja, Görög Ország, kívántsíságát, vagy
is inkább tudni való vágyását egészen
kielégítette: mint a' fürge méh, a' vi-
rágos rétről köpűjébe, úgy tér Hesz
Ur vissza Görög Országból, — édes
hónjába.

SPANYOL ORSZÁG.

Az Andalusiai Generál Kapi-
tány Amarillas Aug. 21-kén hírül ad-
ta a' Hadi Miniszternek, hogy Huel-
vában a' Cholera kiütött légyen. Aug.
9-kén vólt az első Cholera eset, 18 ig
15-an haltak meg. A' város mindjárt az
első eset után elzárattatott.

HELVETZIA.

(Alsó Rajnai Kurír.) Thurgau
Sept. 4 kén. Dino Hertzegné, tavaj
Cantonunkba költözvén, Nagy-Attyával,
Talleyrand Hertzeggel megvétette
Sandegg gyönyörű kastélyt, mellyben
az idén nemelly igazításokat tétetett:
ma éjjel egy dolgosnak vigyázatlansága
áltel tűz ütött ki, 's mivel nagy szél
dühösködött, a' szép kastély egyszerre
lángot vetett. Sz. Leu Hertzegné ugyan
fiastul Napoleon Lajossal minden
kitelhető segítséget küldött, de miko-
rára ez megérkezett, a' roppant épü-
letnek már csak romjai látszattak: két
munkás láng prédájává leve. Mivel a'

kastély hegyen feküdt, víz szükiben az
óltás nehezen eszközölthetett, annyi-
val kevésbé, mivel a' szél is gátot vete
minden emberi igyekezetnek.

NAGY BRITANNIA.

(Globe.) Dom Pedró a' Corte-
seket öszvehívatta, és átaljában a' Bra-
ganzai Hertzegnek viselete, miolta
Lisbonát bevette, sokkal megnyug-
tatóbb, mint a' Constitutionalis ügynek
barátjai várhatták. Noha Palmella
Hertzeg nem botsájtatott a' jelen Mi-
niszteriumhoz, még is azt minden ere-
jéből támogatja. Ugy látszik, a' Hertzeg,
nem csak a' Királyné diadalmában bizo-
nyos, hanem azon felül még azt is re-
ményli, hogy a' Régenség állandó, és
megnyugtató talpkövön alapittatik meg.
Okunk van hinni, hogy Lord Russell
is meg győződött az ügynek illy jó ál-
lása felől, minekelötte meghitelező le-
velét általadá, 's az által a' Királynét
olly szembetünöképpen támogatja. A'
Dom Pedró nevében történt fogdosá-
sok, és a' Reactiótól való félelem, a'
Miguelisták által nagyítva van. Angliá-
ban is támogatták e' nagyítást Dom
Miguel barátjai, 's azt a' környülál-
lást, hogy Palmella a' Miniszterium-
ból kizárattatott, hasznokra, és nem
igaz állításaiknak megerősítésére kíván-
ták fordítani. Megnyugtatósúl legyen
mondva, hogy Palmella Dom Pedró-
nak telyes bizodalját bírja, és semmit
sem óhajt inkább, mint, hogy barátjai
is kövessék. Egyébberránt a' Lisbo-
nából érkezett tudósítások nem igen
kedvezők: valami tsatáról beszélnek,
melly a' fő várostól 9 mértföldnyire ment
vólna véghez, még pedig fájdalom!
Dom Pedró veszteségével.

A' sok irtóztató jelenések között,
mellyeknek a' tenger parti lakosok az
idén tanúi valának, legborzasztóbb A m-
phitrite nevű hajónak elmerülése.

Az említett hajó ugyan is Aug. 25-kén indult el Voolvichból, 's rendeltése helye volt Neusudvales, a' hová több, mint 100 foglyokat kelle vala szállítania. Midőn a' hajó Dünge-neszhez ért, Aug. 29-ikén reggel nagy szélvész támadt, a' miért a' Kapitány a' vitorlákat bévonatta. De ez mind nem használt, — a' szél egyre dült, 's noha a' part nem messze vólt, még is a' Kapitány attól való félelemből, hogy ha partra száll, a' foglyok majd elszökösnek, elébb mindent megpróbált, míg az éppen most említett szabadulás móddal élt volna: azomban minden elkövetett próbái, sikertelenek vóltak, mert, mint a' Kurír 23-dik számjában említék, 133 ember közzül, tsupán tsak 3 hajós legény szabadúlhatott meg, a' többi, az esztelen Kapitánnyal együtt a' kegyetlen elementumnak martalékja leve. Kinek kell már most a' szerentsétlenség okát tulajdonítani? A' Kapitányt makatsága vádolja, — úgy de ez, — nem éltöbbsé. A' veszedelemről értesített szomszéd Angoly, és Frantzia tisztviselők azért vádoltatnak, mivel a' hajó megmentésére 3—5 óráig semmit sem tettek. Az Angoly Consult kárhoztatják leginkább: úgy, de ez tsak 7 óra után értesített a' felől, hogy a' hajó veszedelemben forog.

(Times.) Igen bajos dolog, annak az embernek, kinek határozatlansága által a' hajó elmerült, de azomban véle együtt maga is oda vezett, a' sírban valamit szemére hányni akarni: azon ugyan, hogy oda vezett, barátjai örvendezhetnek, mert ha tsak maga menekedett volna meg a' halál tor-kából, miután foglyait, — nem akarván partra tenni, úgy szólván megfojtotta, a' törvények, es a' közönséges elkeseredés bizonyosan számadásra vonták volna, akkor pedig kinosabb állapotra jutott volna, mint jutott a' törté-

netes halál által. Ezt azomban elmellőz-ven, vizsgálódásunkat, es ítéletünket a' már megtörténtre nézve el nem halgathatjuk. A' kik a' vízbe süládott Kapitány rozsziúl bétöltött helyén valaha lehetnek, tudják meg, hogy noha kötelesek légyenek a' reájok bízott foglyokat rendeltetések helyére elszállítani, még is ha az úton veszedelem jön közben, inkább álljanak el a' parantsolattól, hogy sem magokat, akár foglyikat veszedelemnek kitegyék: ezt egyebberánt mondani sem kell, mert a' józan ész, melly szerint kinek kinek élete megtartása első kötelesség, dictálja, es a' természeti törvény parantsolja: de ezt a' fennt említett esetre alkalmaztatva, — a' foglyognak partra tevése, külömben sem szült volna semmi kárt, a' mi után útilevel nélkül sem el nem szökhettek, sem átaljában Frantzia Országban nem maradhattak. Továbbá a' Consulnak helyén kelle vala lenni, hogy a' foglyok kiszállítása szemé előtt, es felelet terhe alatt történjen meg: végre pedig, mielőtt a' hajó útnak indul, azt elébb jól meg kell vizsgálni. Fajdalom, nálunk igen divatba jött, hogy a' kevésbbé jó hajókat elég alkalmasnak tartják a' foglyok átszállításokra, noha nem tagadjuk, hogy az elmerült Amphitrite hajót úgy festették le előttünk, mint a' legjobb karban lévő.

Az Angoly kereskedésnek nagy kiterjedése a' déli tengeren, Peru es Chili tenger partjain, a' tze-thal fogásnak gyarapodása, 's a' hajóknak sokasága, mellyek az Ausztraliai, es déli Amerikai Angoly gyarmatokig eveznek, szükségessé tették a' déli Amerikai keletpart szomszédtságában szenvedő olyan birtokot, melly a' törést szenvedett hajóknak segéd kikötőhelyül, a' háborúban katonai szállásul, bekességben pedig hajós legények raktáraül szolgálja. Az Angoly Admirálitás a' Malu-

nókra vetette szemeit, ezek egy szigetnek lakói, 's az épen most említett tzelra igen alkalmasok, azért is az utolsó esztendő végén használta az alkalmatosságot a' sziget elfoglalására. Ez két fő szigetből áll: Kelet, és Nyugot Falklandból, 's mintegy 90 kisebb szigetekből, számos alkalmas kikötőhelyekkel. Mind ezen szigetek laktalanok voltak egész 1764-dik esztendeig, a' midőn a' Frantziák Bougainville alatt Keleti Falklandban, Louis erősséget, egy kis gyarmatot képezének, az Angolyok pedig következő esztendőben Nyugoti Falklandot elfoglalták. A' Spanyoloknak reclamatiójok, a' rossz igazgatás, és az ottani tengeren való tsekély kereskedés azt eszközölte, hogy 10 esztendő után régi állapotjába mind a' két gyarmat visszaesett. A' Szigetek a' Peguinoknak maradtak, míg 1814-ben egy Shofield nevű Angoly, ott ismét egy gyarmatot, 's a' Buenosayresi vásárra bőröket készítgetett. Ő utánna Vernet Lajosnak, egy német kereskedőnek adattak a' szigetek a' Buenosayresi köztársaságtól 21 esztendőre árendába. Ez Quakokat, és Indusokat hozott a' szárazról, 's őket a' vad baromnak fogdosásával, és tzeihal kereskedéssel foglaltoskodtatta. 1831-ben villongás támadt Éjszak Amerika, és Buenosayres között, a' Patagoniai tenger partoni hajókázás miatt, a' midőn több éjszakamerikai hajók zár alá tétettek, ellenben a' szabad Státusok Duncan Kapitány alatt a' kelet Falklandi gyarmatot megtámadták, 's a' gyarmatoknak egy részét Éjszak Amerikába hurtzolták. Rivadavia, Buenosayresnek Elölülője elhatározta, hogy a' szigeteket gyarmatoztatja, azért is Vico Oberster alatt egy tsapat katonát küldé oda, hogy elfoglalásoktól, az Éjszak Amerikai Szabad Státusokat meggátolja. Ezek az oda

küldött katonák többnyire romlott erkölcsű zsoldosok voltak, Obersterjeket felkontzolták, oda hagyván nagyobb része a' szigeteket. Illyen környülállások között, az Angoly Statio Rio de Janeiroban Dec. 9-kén 1832-ben 2 kisebb hadihajót küldé el, a' szigeteknek Angoly Ország nevében való elfoglalásokra. Ez Jan. 14-kén kötött ki. Az éghajlatot, és a' földet jobbnak találták, hogy sem reménylették: magában keleti Falklandban 40,000 darab szarvas marhára való legelő van: de egyéb tzikkelyekre nézve is a' kereskedésből nagy hasznót lehet várni. Buenosayres, és a' többi Éjszak Amerikai Szabad Státusok több ízben protestáltak az elfoglalás ellen, de minden siker nélkül, és így Angoly Ország kétség kívül eléri tzelját, és a' tengeri Statiók lánzába, mellyel a' világot tsak nem körülvész, ismét egy új szemet fűzött.

(Courier Sept. 7-ről.) Thiers Ur Frantzia kereskedési Minister, tegnap estve Doverbe ért, 's onnan 6 lovú hintón Londonba ment. Kísérője David Ur, a' kereskedési Tanátsnak Generál Titoknoka, és Dittmer Ur, a' tudományok Generálinspectora. Legrand, az utak, és hidak igazgatója is nem sokára követni fogja. Talleyrand Hertzeffel, és Dino Hertzeaszszonnal vatsorálván, jelen voltak az Orosz, Ausztriai, és Burkus Követekek is.

A' Londoni börsén Sept. 7-kén sok bizonytalan hírek szárnyallottak, Saldanhának, Dom Miguel előtsapatján vett győzedelméről, — továbbá Villaflornak, Bourmonton vett diadalmáról, Bourmontnak, és Dom Miguelnek Spanyol Országba való szökésekről, 's a' t. azomban egyik Journal sem tudja állítását hitelesen bebizonyítani, azért az egész dolgot tsak börsfortélynak lehet tekinteni.

P O R T U G A L L I A.

Igen feszülve várják, mire megy Bourmont. Fel van számítva, hogy Madridon keresziül Párisba, tsak Sept. 27-ig vagy 28-ig jöhetnek Telegrafiai tudósítások, és így ebből azt húzzák ki, hogy még eddig Lisbonánál elhatározó tsata nem ment légyen véghez. Hogy mind Londonban, mind Párisban igen tartanak a' Constitutionalis ügynek rossz kimenetelétől, annyival inkább hihető, mivel Donna Mariának Lisbonai utazása felfüggesztetett, és még elébb Londonba szándékozik menni. Rezen de Marquis a' Királyné Kamarássa már meg is tette a' rendelkezéseket Aszszonyának elfogadására, — Portsmouthban pedig számára gőzhajó áll készen, mellynek ormán mihelelyest kedvez a' szél, Portugalliába evezend. A' Lisbonai dolgok állásáról nehéz elhatározó ítéletet hozni. Igaz, hogy az ottani sajtó, a' Kormányának befolyása alatt, víg hangon beszél, de nem úgy ám az ott tartózkodó Angolyoknak levelei, holott ezek Dom Pedro részén vagynak.

(Hampshire Telegraph.) A' Boavistai Telegraf szerint, Dom Miguel részéről, Torres Novasba, Gologoba, és Chamuscába, Guerillák ütöttek bé, — Santaremet nagy sereg szállotta meg. A' fő várost veszedelemben lenni tartják. Mind a' Miniszterialis, mind a' liberális Ujságok halgatnak, ellenben a' Morning Post némelly felvilágosításokat ad Bourmont plánjairól. Bourmont ugyan is a' Constitutionalisokat egészen elámította. Az Oportó előtt lévő seregének első osztályai, még Aug. 4-kén indultak el, de tsak titkon, 's a' legnagyobb vigyázattal, az utolsók pedig Grijót tsak 21-kén hagyták el, 's most már 22,000 főből álló nagy sereg tart Lisbona felé. A' vinteknek megerősítése tsak ra-

vaszság vólt, 's midőn Saldanha a' múlt hónap 19-kén egy kitsapást tett, a' Dourónak déli oldala megül már minden katonák eltakarodtak, 600-at kivéven, kik, hogy a' plánomot még inkább eltitkolják, a' legvégső lineákat tartották elfoglalva. Tamegának partján, megállította Bourmont, seregének egy részét, és ez által Portugalliának éjszaki Provintziáit, a' Constitutionalisoknak engedte által, sőt onnan még a' Guerillákat is elhívta. Az említett 20,000-en kívül, Torres, Vedrásnál, Abrantesnél, és a' környéken, még 10,000 ember vagyon. A' megtámadást eddig élelem hiány késlette, de most az egész Ország mozgásban van, 's a' lakosok mindenfelől hordják az eleséget.

(Bordeauxi, és Bayonnei Journal.) Aug. 18-kán és 21-kén Dom Pedro, és Dom Miguel katonái között több kisebb ösvetsapások történtek, 22-kén pedig közönséges nagy tsatára kelt a' dolog, a' midőn a' győzelem sokáig kétséges vólt, míg végre a' Constitutionalis sereg nyerte el a' borostyánt. Dom Miguel Generálja, a' ki Bourmont parantsolatja alatt a' jobb szárnyat commandérozta, eleinte rendetlenségbe hozta az ellenfélnek balszárnyát, úgy, hogy a' győzelem Dom Miguel részére fordúlt, a' midőn hirtelen Dom Pedrónak lovassága, minden ellene álló katonákat legázolt, hátulról az ellenséget megtámadta, 's ezt telyes rendetlenségbe hozta. Az elhatározó napnak szerentsés lefolytát, Dom Pedro szolgálatjában lévő Lengyeleknek, Frantziáknak, és más idegeneknek lehet köszönni. Dom Miguel táborában sok frantzia tisztek elestek, — maga D. Miguel, és Bourmont tsak nehezen szabadulhattak meg. A' háború olly elhatározó vala, hogy már most a' kérdést, feloldottnak lehet tekinteni. Egyéberánt az

újabb Angoly Journálok egy hetűt sem mondanak ezen történetről.

FRANTZIA ORSZÁG.

(Moniteur.) A' Király, Donna Maria Királyné Kormányával való politikai öszveköttetések helyreállása következésében, Daupias Urat, mint Portugalliai Agenst a' Párisi Uávarnál, elesmérte.

Romario Generális Sept. 6 kán Angoly Országból Páris felé utazván, immár Calaisban szárazra lépett.

(Courrier Français.) Hertzeg Leuchtenberg Auguszt nem azért jött Frantzia Országba, hogy Donna Máriát elvegye, mint sokan rebesgették. Ő Castellamaréba, beteges húgának Theodolinde Hertzegnének látogatására ment, 's onnan Amalia Hertzegasszonyt Lisbonába szándékozott elkísérni: azomban, mint jelentődött, Havret el kelle hagynia, 's Münchenbe visszatérnie.

Gróf Sz. Leu (Bonaparte Lajos) Aug. 22-kén két testvérének, Bonaparte Jósef, és Lutzian példájára, a' Tribune szerkeztetőjéhez egy levelet intézett, mellyben azon panaszkodik, hogy a' Napoleon familia ellen elhatározott száműzés, a' Juliusi lázzadásólta vissza nem vétetett.

B É T S.

A' Prágai Ujság ezt írja München-gätzből Sept. 13 káról. Ez napon a' két Felséges Tsászár mezei vadászatra akartak menni, mellyre Gróf Waldstein a' jószágában már előre rendelést tett vólt: de a' mellyen Ő Felségek az időnek rosszra lett fordulása miatt meg nem jelenhettek. — Esteve a' Felséges Tsászárnénál vólt theázó társaság. — Sept. 14-kén a' két Fels. Fejedelem, a' Weimari Nagy Her-

tzeg, a' Burkus koronaörökös Kir. Hertzeg, és az Ő Felségek látogatására éppen oda érkezett Naszsaui uralkodó Hertzeg szarvas vadászatra mentek Gróf Waldstein vadás kertjébe; a' hova az Orosz Tsászárt, az Ausztriai Tsászár Ő Felsége vitte, kétülésű Postakotsin. — Sept. 15-kén Ő Felségek az itt őrizeten lévő vadász batalion hadi gyakorlásait vizsgálták meg.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Po'sony Sept. 17-kén. Legközelebbi lapjainkban tett ígéretünknel fogva közöljük foglalatjait a' VI-ik urbarialis tikkely négy következő (2, 3, 4, 5) pontjainak, mellyek a' Község gazdálkodási módját illetik. § 2. Ha a' helységek köz jövedelmeinek tulajdon igazgatása, nem hajtana nagyobb hasznót, mint azoknak haszonbérbe kiadása, akkor jussa van a' Földes Uraságnak, a' Községet ezen jövedelmek haszonbérbe adására szorítani, köteleessége lévén a' helybeli Biráknak az árverésre kiszabott határ időt az Uraságnak bejelenteni, hogy az illy alkalommal ravaszság miatt közbenjöheto boszszantások, az Uraságnak akár személyes, akár Tisztje jelenléte által megakadályoztathassanak. § 3. A' Községekre háromlott adó az illető Megye által kivettétvén, arról a' járásbeli Tisztviselő, vagy a' helység Biráji által értesítetni fog az Uraság, hogy védelmi 's felügyeleti jussánál fogva, az adónak jobbágyai közt leendő felosztásába befolyhasson, a' nélkül, hogy magát az adó beszédésébe avatná. § 4. A' Jegyző a' Bíróval 's helység Elöljáróival, minden esztendő kezdetével egy a' köz kiadásokat megmutató előleges táblát fog készíteni, 's az Uraság eleibe terjeszteni, ki azt, ha helyesnek találta, megerősítheti. Hol az Uraság jelen nints, helyét a' járásbeli Szolga Bíró tölti be. § 5. A' helységek esz-

tendei számadásai az esztendő végével akár maga az Uraság, akár Tisztjei által meg fognak vizsgáltatni; de, hogy ezen vizsgáltnak az Uraság által történhető mellőzése miatt, a' Községek kárt ne szenvedjenek, köteles a' járásbeli Szolga Bíró az esztendő első feliben, minden számadási vizsgálat alá nem jött helységeket feljegyezni, 's az e' részben teendő szükséges rendelkezések végett, azt a' legközelebbi közgyűlésben a' Megye Rendeinek beadni. A' többi §§ ok, az elhalt Jobbágyság örökségét tárgyzák. § 6. Kötelességébe tételik a' helység Bírójának, hogy a' szülék egyikének halálával, a' maga után árvákat hagyó jobbágyság javait, két Esküdtel 's a' Jegyzővel azonnal tisztába tegyék, 's ha a' szülék egyike sem élne, azoknak háttárságáról is gondoskodjanak, 's jelentést tévén az Uraságnak, és a' Megyét erről értesítendő járásbeli Szolga Bírónak, az Uraság befolyásával írják össze az árvát illető örökséget, annak egy példányát a' Községnek által adandók. Az Uraság, természetes vagy végintézeti Gyámtya nem léte esetében, meghallgatván a' Községet, alkalmas Gyámtyát rendelend, ki mértékletes 's az árvák javaihoz szabott fizetés mellett, mind azokról mind örökségekről szorgalmasan gondoskodván, számadásait az Uraságnak minden esztendőben beadandja. De ez alkalommal semmi más taksának vagy napdíjnak helye nem lesz. Ha az Uraság, ennek a' jobbágysági öszveköttetésnek megfelelő különös köteleztetésnek eleget nem tette, 's az evvel nem gondolás és illő felügyelet hiánya miatt, az árvák, vagyonok igazgatása ideje alatt, kárt szenvednének, azt, ha az Uraság tetteles hibájából származott, maga egyedül, ha hogy pedig az avval bánó helység Elöljárói, vagy Uradalmi Tisztek által okoztatott kárt, azok meg nem téríthetnék, ugyan csak

az Uraság tartozik megtéríteni. § 7. Ha az Özvegy, kiskorú gyermekeknek anyok, más Földes Uraság Törvényhatóságába akarna bevételezni, bár az Atyai javak felügyelete az elebbi Uraságnál marad, mindazáltal az azokról már megkészített, vagy az Özvegy elmenetele alkalmával készítendő tábla, az új Urasággal és Tisztséggel közlendő lesz. § 8. Övás tételik, ne hogy a' gyámtyaság alatt lévők, teljes idejek előtt Gyámtyoknak az Uraság által jóváhagyandó megegyezése nélkül, javaikról valami rendelkezést tehessenek. § 9. megállapítatik, hogy a' gyermektelenül elhalt jobbágyság kimúlta, a' helység Bírójának és Elöljárói által az Uraságnak azonnal bejelentessék, a' végintézetet nélkülözö világos megszakadás esetében őt illetvén az örökösödés. A' III R. 30 ik Tz. kiterjesztett rendelkezésénél fogva, a' jobbágyság ezentúl, mind ingó, mind ingatlan szerzeményeikről teljes végrendelet tehetségével bírnak.

A' 12 dikén tartott 109 ik Országos ülés mind a' két Tábla részről, 10 órakor kezdődék. A' Fő Rk az Urbariális munkálatok I ső tikkelyén kezdének tanátskozni; a' Kk és Rk pedig, minekutánna a' Somogy Vármegyei Követ által javallott indítvány: „A' falu községei közt felállítandó Békebírák eránt“ a' Törvényes tárgyakhoz útasított, a' VII ik tikkelyt vevék tanátskozás alá: „az uradalmi Törvényhatóság, és Urbéri perekről“, mellynek bevezetése a' két első §§ okkal a' kerületi szerkeztetés szerént, szavak többségével helybehagyattatott: és így az Uri Szék tehetősége, tsupán a' jobbágyságok magok közt vagy idegenekkel támadt ügyeiben tartatik meg, a' mellyek pedig jobbágysági öszveköttetésből támadnak az Uraság és jobbágyság között, az ebből eredt urbéri panaszok először is az Uradalomnak lesznek bejelentendők, 's ha 15

nap alatt nem orvosoltatnának, a' Szolga Bíró vagy egyik Al Ispány elibe lesznek feladandók, ki sem a' Megye Gyűlését, sem kiküldetését nem várva, a' felek kihallgatásával, 's barátságos egyeztetés megkísértésével, a' véghezvittekről helyes, 's a' felekkel ingyen közlendő tudósítást teend. Ha az öszve egyeztetésnek fogantja nem lett, a' villongás a' Törvény Szék előtt — a' panaszkodó fél kívánságára, Megye Közönsége által adandó ügyvédi oltalom mellett — formás perrel, az elővett bizonyítmányok segítségével lesz megvizsgálendő, 's minden késleltető kifogások félrevetésével, ugyan azon Törvény Szék által eldöntendő. § 3. A' Földes Úr, az olly tiszta Urbéri szolgálatokra, melyek szintűgy a' szerződésből mint a' Törvényből világosak, 's állandóul birtokában voltak, nem tartozik perútján szorítani a' makats jobbágyot, erre, személyes sértés nélkül, tsupán Úrtekintete is elegendő lévén, ellenben ha a' jobbágy Urbáriális földjeitől 's haszonvételeitől elzárattatnék, tartozik a' járásbeli Szolga Bíró az Uraságot kihallgatni, 's a' panasz helyes voltáról meggyőződván, a' jobbágyot vissza helyheztetni, ítéletének teljesedésbe vétele előtt azt, a' Megye Törvény Széke elébe terjesztendő. § 4. megállapíttatik, hogy az Urbéri öszveköttesből származó perek, — akár kiváltság vagy jus, akár maga az urbarium 's az arra épített szerződés forogjon kérdésben — ezentúl mindég birtokon belől vitessenek a' Felső Törvény Székekre: és ez a' vi'sgálatról függő perekről is értendő. A' szükséghez képpent minden Törvényhatóságoknál, igazságos fizetéssel ellátott Ügyvédek bizonyos számát ér-

deklő 5-dik §; úgy a' többi urbariális kitsapongásoknak mimódon leendő megbüntetését tárgyazó 6-ik §. a' Rkknak 16-dikán hozott határozása után, szavak többségével eltöröndöknek ítéltettek. — A' Fő Rk e' napokban a' két első urbariális tzikkelyt elvégezék, 's némelly változtatásokkal, nagyobbára helyben hagyák; mi után a' III-ik tzikkely felett kezdének tanátskozni. Azon változtatásokból, melyeket a' Fő Rk az I-ső tzikkelyben javallának, elég legyen ezeket közlenünk: az I-ső tzikkely 1-ső § ának kezdete ekként módosíttatott: „Libera migratione in sensu praeprorocati articuli stabilita“; a' 2-dik §-ból ezen szó „requirendi“ hagyattassék ki; a' 3-dik és 5-ik §§-ok Országos szerkezete fogadtassék el; a' 4-dik §-ban, a' tiszti erőt illetők eltöröltendőknek javalltatnak; a' 6-ik § végéhez adassék hozzá: hogy a' jobbágy telek vevők, mind Urbáriális mind a' köz, benne fekvő terheket tartozzanak viselni. A' 7-ik § b) pontjában, a' jegyzőkönyvbe igitatás, minden taksa nélkül essék meg; a' 8-ik §-ban ezen szó „Communitatibus“ hagyattassék ki; a' 13-ik §-ban, a' jobbágy elmozdítása mindég urbariális úton történjék, 's az ítélet kihirdetése után, tsupán három hónapig engedendő késedelem javalltatik.

A' Pénz folyamat September' 19-dikén;
közép ár:
A' Státus' 5p. Centes Obligátzióji 92 1/2
Az 1820-béli sorsosok: — —
Az 1821-béli hasonlók: — —
Bétsvárosa 2 1/2p. Centes Bankó Obligátzióji: 52 3/4 for. keltek, mind Conv.
Bank-Aktziák keltek — — for. ton
Conv. Pénzben.